

Západní dodávky zbraní a materiálu vytrhly Sovětům trn z paty

idnes.cz/technet/vojenstvi/lend-lease-dodavky-zbrani-a-materialu-do-sssr-valka.A230613_132122_vojenstvi_erp

14. června 2023

Část 1/6

Pomůžeme vám, pomůžeme sobě. Jak Britové válčili za peníze od Američanů

V době, kdy americký prezident Franklin Delano Roosevelt (FDR) podepisoval Lend and Lease Act (LLA), což bylo 11. března 1941, měl Svaz sovětských socialistických republik (Sovětský svaz, SSSR) podepsanou smlouvu o neútočení jak s Německem (Molotov – Ribbentrop srpen 1939), tak s Japonskem (Molotov – Matsuoka březen 1941) a vedl sérii válek na prosazení svých zájmů.

Jako na houpačce

První obětí bylo Polsko, napadené 1. září 1939 Německem. Sověti vpadli 17. září Polákům do zad a urychlili tak zlomení odporu. V listopadu 1939 napadl Sovětský svaz Finsko. Takzvaná zimní válka se táhla až do března 1940. Skončila sice finskou porážkou, ale výkony sovětské armády byly dost bídné, což mělo dalekosáhlé následky. Krátce po pádu Francie, v červnu 1940, Sovětský svaz obsadil pobaltské země Litvu, Lotyšsko a Estonsko.

V době, kdy stála Británie proti zemím Osy sama, dodával Sovětský svaz do Německa obilí, suroviny a především ropu, což zajišťovalo jak Luftwaffe, tak Kriegsmarine operační volnost. K dokreslení celkového obrazu se dá uvést, že při zadávání vývoje sovětského bombardéru PB (předchůdce Tu-2) byl mezi technickými parametry požadavek na možnost napadat cíle ve Velké Británii, při vzletu z území Sovětského svazu.

Přestože se Franklin Delano Roosevelt (FDR) snažil po svém prvním zvolení o „oteplení“ vztahů se SSSR, což se částečně podařilo, zimní válka vedla ke zmrazení sovětských aktiv v amerických bankách a vše se vrátilo do starých kolejí. Ale německý útok na Sovětský svaz, zčásti povzbuzený bídnými výkony sovětské armády právě v zimní válce, znovu obrátil vše vzhůru nohama.

Proti Sovětskému svazu byly nasazeny síly Osy čítající 3,8 milionu mužů, 600 000 koní, přes 3 000 tanků, kolem 3 000 letadel a zhruba 15 000 dělostřeleckých kusů. Sovětská obrana se za enormních ztrát hroutila a bývalý spojenec Německa najednou volal o pomoc. A to poměrně nevybíravě. Británie a USA Sovětům pomohly, přestože pro Brity to znamenalo obrovské materiální odříkání a pro FDR politický hazard. Churchill později celou situaci shrnul poměrně lakonicky: „Mrzoutská, vztekající se a lakotná sovětská vláda měla dojem, že nám prokazuje ohromnou laskavost tím, že ve vlastní zemi bojuje o vlastní přežití.“

Na druhou stranu bylo Britům i Američanům zřejmé, že pokud se chtějí na „starý kontinent“ jednou vrátit, musí zabránit tomu, aby se Němci dostali k nerostným zdrojům a surovinám v SSSR. Jestli něco drželo Německo na uzdě, tak to byl právě nedostatek surovin. Stejně jasné bylo, že každého Němce, kterého zabijí „Rusové“, nebudou muset zabít oni sami. Dodávky z Británie byly zahájeny okamžitě. Americký program Lend and Lease byl o SSSR rozšířen v říjnu 1941.

Dodávky do Sovětského svazu se dají na základě 4 protokolů rozdělit na 5 období.

- 1. před LLA, tedy od napadení SSSR 22. června 1941 do 30. září 1941. Všechny dodávky z tohoto období probíhaly podobně jako Cash and Carry, zmíněné v minulém díle. Byly hrazené ve zlatě nebo jiných drahých kovech. Rozdíl byl jen v tom, že dodávky nezajišťovaly jen lodě nezúčastněných zemí.
- 2. První protokol. Platil od 1. října 1941 do 30. června 1942.
- 3. Druhý protokol. Platil od 1. července 1942 do 30. června 1943.
- 4. Třetí protokol. Platil od 1. července 1943 do 30. června 1944.
- 5. Čtvrtý protokol. Platil od 1. července 1944 a byl formálně ukončen 12. května 1945 po porážce Německa. Nicméně dodávky pokračovaly na základě dohody Milepost, která platila až do 2. září 1945, kdy kapitulovalo i Japonsko, na jehož porážce se SSSR také podílel. Dodávky do SSSR v rámci LLA byly definitivně ukončeny 20. září 1945.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

Autor: Ing. Radek Panchartek

